

Про Никона, остарбайтера з Бочаниці

Невдовзі після публікації в «Рівне Вечірнє» статті «Непрочитані листи. Про що писали остарбайтери з Рівненщини» (травень ц.р.) до архіву прийшла дівчина і розповіла, що є онукою описаного в цій статті Никона Дмищука, який був примусово висланий на роботи до Німеччини під час окупації, в 1943 році.



Никон Дмищук у Німеччині

Нагадаю текст його листа до батька: «2 вересня 1943 року, Опанасу Дмищуку, село Бочаниця Гощанського району. Слава Україні! Посилаю лист до своїх дорогих та рідних родичів. Добрий день чи вечір. В перших словах повідомляю, що я жив та здоров і вам бажаю від Господа Бога доброго здоров'я на білому світі... Посилаю вам свою фотокарточку на пам'ять і дуже прошу

би щоб ви прислали свою, бо хотів би вас зобачити. Хоч на фотокарточці... Тепер буду просити прислати як мона тютюну, то за це буду дуже дякувати... і прошу, пишть частіше, бо дуже скучно за вами. Жду отвѣта як соловей лета». До листівки була прикріплена фотокартка Никона, зроблена в Німеччині.

За словами онуки Олени її дід, Никон Дмищук, народився в селі Жаврів Гощанського району 17 листопада 1921 року. Жив собі хлопець та працював у власному господарстві. І все було добре, аби не війна. Дід згадував, каже Олена, що прийшла в село рознарядка на робочу силу, і сільський староста поставив ультиматум: або працюєш в поліції, або їдеш працювати до Німеччини. Хлопець погодився на другий варіант. Збір молоді відбувся в Рівному, але Никону вдалося втекти, пішки дійшов до села Горбаків, а додому, в Бочаницю, повернутися не вдалося, схопили, знову повернули до Рівного і ешелом відправили до Німеччини.

Працював там на залізниці, згадував, що праця була каторжна, через загострене почуття справедливості часто бував покараний. І, врешті, потрапив під потяг, скалічився.

Звільняли Німеччину союзні американські війська. При медичному огляді в американському фільтраційному таборі виявилось, що у Никона два переломи руки. Врешті довелося

ампутувати праву руку. Далі були радянські фільтраційні табори, створені для перевірок працівників зі Сходу. До речі, справа Никона також збереглася в Державному архіві Рівненської області.

Повернувшись додому, Никон одружився з Надією Місьюрою, дівчиною з села Бочаниця. Влаштувався на пошту листоношею, а Надія працювала ланковою.

У колгоспі «Шлях до комунізму» Никон Опанасович працював нічним сторожем, пізніше пастухом, ніколи не був без ро-



Никон Дмищук з внучками



Олена, внучка Дмищука, у рівненському архіві

боти. А вдень — у своєму господарстві працював. Посадив сад біля хати і на запитання онуків: «Діду, нащо ти садиш дерева?» відповідав: «Це ж для вас, діти, все для вас». Згадує, що тихенько наспівував собі під ніс польських пісень.

Від діда Оленка навчилася молитов та колядок, як складати та освячувати пасхальний кошик на всеношній. Згадувала, що обличчя діда часто було порізане від станка, бо голитися лівою рукою було незручно. Онуки питали діда, чому немає руки, але не було тоді прийнято говорити про примусові роботи в Німеччині.

Не стало Никона навесні. Пішов до голови колгоспу просити коня — щоб засіяти поле. Усі колгоспники просили — хто трактора, хто коня. Але голова колгоспу коня не дав. Так і лишилися Дмищуки без пшениці. Та й без Никона також — повертаючись від керівника господарства, він отримав інфаркт. Не стало його 6 травня 1996 року.

...Никон з Надією народили аж семеро дітей! Сімнадцятеро онуків живуть по всьому світові і на поминальні дні обов'язково з'являються пом'янути свого діда, остарбайтера з Рівненщини, Никона Опанасовича Дмищука.

Олена ГУМІНСЬКА,
ст. науковий співробітник Державного
архіву Рівненської області.